

PLA QUADRIENNAL DE FORMACIÓ PERMANENT DEL PROFESSORAT 2016-2020

- 1. INTRODUCCIÓ**
- 2. DIAGNÒSTIC DE LES NECESSITATS FORMATIVES**
- 3. NOUS REPTES FORMATIUS PER A L'EDUCACIÓ DEL SEGLE XXI**
- 4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES DE FORMACIÓ 2016-2020**
- 5. MODALITATS DE LA FORMACIÓ PERMANENT**
- 6. EL SISTEMA DE FORMACIÓ PERMANENT COM A RECURS OPTIMITZAT**
- 7. AVALUACIÓ DE LA FORMACIÓ PERMANENT**
- 8. RECONeixEMENT DE LA FORMACIÓ PERMANENT**
- 9. MESURES PER AL DESPLEGAMENT DEL PLA**

1. INTRODUCCIÓ

Posseïm el coneixement teòric, els mètodes pràctics i les habilitats que ens permeten alterar de manera radical el nostre sistema d'ensenyament. Sabem com podem reunir en una única experiència l'aprenentatge intel·lectual, la gamma de les emocions personals i la repercussió biològica, que constitueixen l'aprenentatge significatiu de la totalitat de la persona. Sabem com formar els docents de manera que es facin agents d'aquest canvi. Tenim, però, voluntat, determinació d'emprar aquest coneixement per humanitzar les institucions educatives? Aquesta és la pregunta que tots hem de respondre.

CARL R. ROGERS

Els contextos educatius actuals es veuen afectats en gran mesura pels fenòmens que s'esdevenen en la nostra societat, que experimenta canvis profunds a gran velocitat que poden desconcertar, perquè un dels aspectes més significatius de l'actualitat consisteix en la vivència d'una realitat mutable i accelerada. Els canvis en el món laboral i els sistemes de producció, en la comunicació i la transmissió d'informació, en la mobilitat i les migracions, en les formes de relació i en la investigació científica i la generació de coneixement tenen lloc cada cop més ràpidament i provoquen la sensació que l'educació no els arriba a assimilar ni a donar una resposta eficaç a aquests desafiaments.

El paper del professorat, avui dia, és ambigu i abraça des de l'acompanyament, l'ensenyament, la mediació i l'avaluació a la facilitació del desenvolupament de l'alumnat en processos del grup-classe per afavorir l'èxit escolar. Potser

convenen noves mirades que incloguin la necessitat d'aprendre a motivar els alumnes i les alumnes i fomentar el desplegament de les seves capacitats en tots els aspectes.

Si volem afrontar exitosament els reptes que suposen els canvis vertiginosos en la ciència, la tecnologia, les comunicacions i les relacions socials no ens podem conformar amb les respostes del passat i haurem de confiar en els processos que generen els nous problemes, perquè els canvis són tan ràpids que les respostes esdevenen obsoletes quasi en el moment que les proposam.

Ens convé aprendre a navegar en un mar d'incertesa per comprendre la complexitat actual i entreveure mètodes nous per seleccionar i utilitzar la informació per facilitar l'aprenentatge des de la relació entre cognició i afectivitat, des de la capacitat de pensar de manera interdisciplinària i des de la introducció del treball per competències, el qual dona un major pes al saber *fer* i al saber *ser* i no només al saber *continguts*. Per a això, hem d'aprendre a treballar en equip i a fomentar un aprenentatge experiencial que doni un protagonisme més gran al propi alumnat des de la perspectiva de l'*aprendre junts*.

Les nostres aules presenten una heterogeneïtat notable en què conviuen alumnes amb capacitats i necessitats diferents. Els centres educatius són altament multiculturals i hi conflueixen valors diversos, cultures distintes, vàries religions, costums o llengües que poden ser percebudes com a divergents. Tenim la urgència de promoure una educació que vagi més enllà del multiculturalisme i la integració, que promogui una educació intercultural fruit del diàleg, la convivència i el respecte i que faci possible un intercanvi real entre les cultures receptores i les cultures dels immigrants. Aquesta tasca tant sols serà possible en el marc d'una autèntica educació intercultural entre iguals.

La institució familiar també protagonitza transformacions profundes en poc temps. Els estereotips de la família tradicional cada cop estan menys presents. Les famílies i els centres educatius formen un entramat de demandes mútues que no sempre es veuen correspostes.

Les tecnologies de la informació i la comunicació alteren les propietats del nostre món: redueixen distàncies, milloren la nostra capacitat d'accedir i emmagatzemar informació i transformen les maneres tradicionals de relació humana. Una de les noves funcions de l'educació hauria de ser la d'aportar

critèris a l'alumnat per discernir la informació vàlida de l'errònia, seleccionar-la, comprendre-la i criticar-la, a més d'ajudar a fer un ús responsable de les xarxes socials i dels recursos virtuals.

Els alumnes presenten, en ocasions, un grau considerable d'intolerància a la frustració o de desequilibri emocional; això provoca disfuncions a l'hora de compartir amb els altres les normes i les pautes de conducta desitjables per a una convivència enriquidora que permeti resoldre els conflictes i eviti fenòmens d'exclusió, els quals minven la motivació per aprendre i tenen incidència en els processos d'aprenentatge, que es manifesten en forma de fracàs escolar. La responsabilitat d'aquesta situació és compartida, per la qual cosa hauria de constituir una preocupació de tota la comunitat educativa, el conjunt de la societat i l'Administració.

Els centres educatius estan immersos en aquesta era de canvis amb un volum d'interrogants que ens fan plantejar el sentit últim de l'acció educativa: educar per a què i vers quin model de societat i de ciutadania. Caldrà respondre a tot això si volem que l'alumnat domini competències diverses i desenvolupi destreses que li permeti fer front amb èxit a les situacions imprevisibles que li depara la vida quotidiana.

Tot això exigeix un canvi en el rol docent i en la formació del professorat per tal que els ensenyants puguem esdevenir mediadors eficaços entre l'alumnat, la formació i el coneixement per a l'acció.

Tot plegat implica no només elaborar noves metodologies educatives sinó establir noves fites. L'objectiu de l'educació ha de ser desenvolupar persones obertes al canvi perquè puguin encarar de manera constructiva les perplexitats d'un món on els problemes sorgeixen més veloçment que les respostes. Cal una educació que pugui facilitar la formació de les persones per viure més còmodament en el canvi que en l'estabilitat, amb la capacitat de fer front al que és nou en lloc d'incentivar la repetició del que és antic.

Per fer això necessitam educadors i educadores oberts i flexibles, compromesos amb els processos de canvi, capaços tant de conservar i transmetre els coneixements i valors essencials del passat com de donar la benvinguda a les innovacions necessàries per a un futur desconegut. Haurem de trobar la manera de facilitar dins el sistema educatiu un clima que afavoreixi l'evolució personal amb totes les seves capacitats, en què la innovació es promogui i en

què el potencial creatiu dels equips directius, professorat i alumnat puguin estimular-se. Cal fomentar un clima que no estigui centrat en l'ensenyament sinó en la facilitació de l'aprenentatge, en la línia d'*aprendre a fer*, *aprendre a ser*, *aprendre a aprendre* i *aprendre a conviure* que va proposar el conegut "Informe Delors" per a l'educació del segle XXI en el marc de la Unió Europea.

Constitueix una exigència de l'Administració educativa facilitar que els docents se sentin agents transformadors, crítics, que reflexionin sobre les pròpies pràctiques i es qüestionin les estructures institucionals en què fan feina per tal de dur endavant actuacions que repercutixin en la millora de l'aprenentatge de l'alumnat.

2. DIAGNÒSTIC DE LES NECESSITATS FORMATIVES

La planificació de la formació permanent del professorat implica l'elaboració de plans pluriennals en els quals es defineixin els trets i les prioritats bàsiques de la formació del professorat per garantir que tots els esforços econòmics, humans i institucionals es destinin a optimitzar els resultats en la recerca de la qualitat i per poder atendre les necessitats formatives del professorat i les demandes del sistema educatiu, dels centres i dels equips docents, amb l'objectiu, en darrer terme, de millorar l'aprenentatge de l'alumnat de les Illes Balears. A partir del Decret 68/2001, de 18 de maig, es va sistematitzar i normativitzar la creació i avaluació dels plans quadriennals.

L'avaluació és el procés de treball pel qual s'analitza la informació que permet valorar els aspectes que es consideren significatius. En aquest cas, els resultats que el Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2012-2016 ha assolit i en quines condicions ho hagi fet. També ha de servir per mesurar el grau en què aquest hagi satisfet les necessitats i les expectatives amb la finalitat de treure'n aprenentatges pràctics, conclusions i recomanacions per elaborar el següent pla de formació.

Abans d'iniciar l'avaluació, cal saber si el pla de formació és veritablement avaluable, és a dir, si està elaborat amb prou consistència i conté els elements necessaris per fer-ho. Es tracta de comprovar aspectes com uns objectius clars, definits i ben formulats o si és possible establir indicadors per mesurar-ne els resultats, els productes i els serveis. El Pla Quadriennal 2012-2016 no disposa de criteris d'avaluació del propi pla, ni d'objectius mesurables i indicadors del

progrés o el grau d'assumpció dels objectius. Malgrat això, els objectius i els eixos s'han anat avaluant tant en els plans anuals com en l'avaluació biennal.

L'avaluació pot ser de caire *quantitatiu*, *qualitatiu* o *mixta*. L'*avaluació quantitativa* se centra a verificar la hipòtesi mitjançant proves empíriques de les quals es poden deduir conseqüències i resultats generalitzables, i posa l'accent en l'estandardització, l'objectivitat, la seguretat i la confiança a poder mesurar objectivament. Fa servir mètodes estàndards i estructurats per recollir dades i l'anàlisi estadística per tractar la informació. L'*avaluació qualitativa* dóna valor al context i a les dimensions humanes d'allò que s'estudia. Posa l'èmfasi en allò que és *subjectiu* i no es pot estandarditzar. S'orienta als processos i no solament als resultats, utilitza moltes tècniques per recollir dades més o menys estructurades, fa servir un enfocament inductiu per analitzar les dades i es basa en el llenguatge i la paraula.

La discussió sobre si una avaluació ha de ser qualitativa o quantitativa avui no té gaire sentit, i s'assumeix que totes dues s'han d'integrar harmònicament quan es vol fer una avaluació, ja que ambdues aporten informació i elements de comprensió complementaris i interrelacionats, tant dels processos com dels resultats d'un projecte.

Les tècniques qualitatives permeten analitzar i estudiar casos, fets i processos que no són explicables amb un simple conjunt de dades estadístiques. Normalment s'utilitzen per a grups petits de casos o persones, que, tot i que no es poden generalitzar, sí que faciliten hipòtesis que es poden ratificar amb altres mètodes.

Les tècniques quantitatives utilitzen instruments estàndard que mesuren reaccions, opinions, percepcions, etc. de quantitats més grans de persones i permeten una generalització major per mitjà d'agregacions i d'operacions estadístiques de les respostes.

Les tècniques participatives utilitzen dinàmiques de grup per valorar els projectes des del punt de vista de l'actor i per captar el vessant subjectiu i contextualitzat dels processos socials. Aquestes tècniques eviten mantenir mites i assumpcions imprecises per consensuar una avaluació comuna de la situació i afavoreixen la comunicació, l'apropiació i l'apoderament de les persones i dels grups.

Per avaluar el pla quadriennal anterior i detectar les necessitats de formació permanent del professorat de les Illes Balears que permetin dissenyar un nou pla per als propers quatre anys que pugui donar resposta a les noves demandes del sistema educatiu i promoure un canvi en les metodologies d'ensenyament, i perquè aquestes puguin tenir incidència en una millora dels resultats educatius de l'alumnat, s'ha duit a terme un procés de diagnòstic i detecció de necessitats per mitjà de quatre procediments complementaris:

- Una anàlisi de les dades incorporades al GESTFOR i de les memòries dels centres de professorat per recollir dades d'avaluació del Pla Quadriennal 2012-2016 i interpretar-les.
- Una enquesta de detecció de necessitats formatives als centres educatius per recollir les dades de manera quantitativa sobre els àmbits més necessaris de la formació.
- Un recull de les demandes dels diferents serveis de l'Administració educativa que estableixi les necessitats formatives dels col·lectius específics de docents.
- Unes jornades de reflexió i orientació que han tingut lloc a cada centre de professorat, amb participació d'una mostra dels centres educatius de totes les etapes, centres d'educació de persones adultes, escoles d'idiomes i equips d'orientació per tal d'avaluar la formació vigent fins ara i proposar noves línies estratègiques de formació a partir de la necessitat dels centres.

A partir d'aquesta informació podem abstrure les conclusions següents sobre el Pla de Formació Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2012-2016.:

- ✓ No s'ha donat a conèixer el Pla de Formació Permanent.
- ✓ Ofereix unes modalitats formatives massa tancades. Hauria de possibilitar una flexibilitat major per adaptar-se a les necessitats i les característiques de cada centre.
- ✓ Es podrien aportar alguns models de formació possibles als centres.
- ✓ Es podria oferir més formació per a col·lectius específics: EOI, CEPA, EOEP, CEI, etc.
- ✓ Els quatre eixos del Pla no estaven clars ni ben definits.
- ✓ No està ben resolt l'apartat d'"Avaluació de les formacions".
- ✓ S'ha centrat la formació en l'ensenyament de llengües estrangeres.
- ✓ Cal donar més impuls a l'educació emocional i a les metodologies

- innovadores que faciliten l'aprenentatge significatiu i cooperatiu.
- ✓ S'han duit a terme formacions molt interessants sobre metodologia AICLE que es podrien transferir a les llengües oficials.
 - ✓ Seria important continuar disposant d'un pla de la formació permanent del professorat i de representants dels CEP als centres.
 - ✓ Cal facilitar les formacions integrals que englobin tota la comunitat i la xarxa educativa (famílies, professionals del treball i l'educació social, associacions, etc.).
 - ✓ Cal continuar promovent les formacions compartides amb altres centres.
 - ✓ Les formacions haurien de tenir un vessant més pràctic i una aplicabilitat clara.

Alguns conceptes i idees clau que es varen reiterar en les diferents jornades i en les enquestes i que cal tenir en compte per al Pla de Formació del Professorat 2016-2020 són els següents:

- ✓ La formació ha de tenir una clara finalitat pràctica i cal assegurar-ne la transferibilitat a les aules.
- ✓ El lloc més adient per fer les formacions és el propi centre, ja que d'aquesta manera s'adapta a la seva realitat i es promou que esdevengui línia metodològica del centre.
- ✓ Cal augmentar l'autonomia dels centres i una major estabilitat en el sistema per garantir els projectes de mitjà i llarg termini.
- ✓ És necessari fomentar la màxima participació possible a les formacions en els centres i que aquestes siguin transversals.
- ✓ Les temàtiques bàsiques de la formació, incloent-hi sempre una visió d'inclusivitat, són les relacionades amb metodologies innovadores d'aprenentatge (feina per projectes, ambients educatius i aprenentatge cooperatiu i pedagogia holística) i les que promouen la millora del clima de l'aula i del centre (educació emocional, pràctiques restauratives i mediació i resolució de conflictes).
- ✓ S'haurien de promoure les iniciatives encaminades a generar comunitats d'aprenentatge i afavorir la participació de les famílies, així com altres col·lectius i entitats de l'entorn.
- ✓ És necessari fomentar la formació dels equips directius per desenvolupar el lideratge pedagògic i de grups humans.
- ✓ Cal donar a conèixer els centres innovadors i propiciar els intercanvis, les visites i les jornades de presentació d'experiències.

- ✓ És necessari millorar la competència lingüística de l'alumnat en les diferents llengües del centre i generar projectes lingüístics adaptats a la realitat sociolingüística que s'hi troba.

3. NOUS REPTES FORMATIUS PER A L'EDUCACIÓ DEL SEGLE XXI

Els centres educatius del segle XXI han d'adaptar-se a nous tipus de llenguatge. L'alumnat del nostre temps es comunica amb llenguatges diferents dels que ordinàriament utilitzen les escoles. Els infants i el jovent d'avui reben diàriament innumbrables missatges persuasius de tot tipus: gràfics, audiovisuals, sonors i multimèdia. L'educació formal, en canvi, està excessivament basada en una cultura oral i escrita. Els índexs de lectura i de comprensió lectora són baixos i, no obstant això, els joves escriuen en murs virtuals, xats, blogs i xarxes socials; miren i puguen vídeos a plataformes d'Internet, llegeixen comentaris d'altres persones a les plataformes dels ordinadors, pengem fotografies, descarreguen programes, música, imatges, pel·lícules i, en fi, s'expressen de manera molt diferent a les de fa tan sols algunes dècades.

Resulta fonamental que els centres educatius facin un esforç per no limitar-se exclusivament als llenguatges convencionals i s'apropin a nous llenguatges per comprendre'ls, usar-los i enriquir els processos educatius. Les tecnologies de la informació i la comunicació han alterat el nostre món i no podem romandre impassibles davant aquestes variacions.

És cert que aquestes tecnologies estan cada cop més presents a les aules i que saber emprar-les jugarà un paper molt important en l'accés de la ciutadania a les possibilitats d'aprenentatge al llarg de la vida, però la dotació de recursos tangibles no serà suficient perquè els centres disposin de nous instruments i caldrà aprendre a utilitzar-los, adonar-se de les seves potencialitats, suplir les mancances que provoquen, educar per resoldre les amenaces que generen, introduir-los en els processos d'ensenyament-aprenentatge i familiaritzar-se amb els seus llenguatges. Hi ha un llarg camí per recórrer si realment desitjam adaptar-nos als nous temps.

Ens convenen mirades noves en el nostre panorama educatiu d'inici del segle XXI que tenen a veure amb el desenvolupament complet del nostre alumnat, amb la necessitat de facilitar-li la motivació per aprendre i amb el desplegament de les seves potencialitats inherents en tots els aspectes.

La grandesa del nostre alumnat residirà en la seva capacitat de comunicar-se; d'usar símbols, llenguatges i habilitats per interrelacionar-se i resoldre problemes; de sentir-se a si mateix com a autònom i protagonista de la pròpia vida; de pensar críticament i reflexivament per enllestir les tasques que tindran, i d'actuar de manera cooperativa amb els altres.

Per això no podem obviar cap de les dimensions personals que ens configuren com a persones: el nostre cos, els sentiments i les emocions, la nostra capacitat de raonar, la necessitat de relacionar-nos i viure en societat, i el nostre viure en un món complex i altament globalitzat.

Uns nous enfocaments experiencials i més centrats en la persona poden atorgar-nos maneres d'entendre la relació del professorat amb l'alumnat i facilitar l'aprenentatge de forma més vivencial per promoure'n el desenvolupament i ajudar-lo en el procés educatiu de manera més eficaç.

Per tal de facilitar un aprenentatge significatiu real no és suficient que els continguts, la informació, les activitats i les destreses necessàries per aprendre siguin importants, fa falta que els alumnes i les alumnes el percebin com a importants. Aprendre experiencialment implica treballar entorn de situacions o problemes reals que el nostre alumnat consideri relacionats amb la pròpia vivència. Aquesta és una condició per generar una motivació major i un nivell de compromís i responsabilitat més gran en el procés d'aprendre.

Trobar una harmonia a l'organisme entre els sentiments, les emocions i el pensament i avançar en els canvis constructius que aporten els aprenentatges realment experiencials constitueix un repte en els sistemes educatius actuals.

L'aprenentatge s'esdevé corporalment per mitjà de la nostra interacció amb els esdeveniments del món i del procés reflexiu del nostre model mental, amb el qual construïm el coneixement a partir de l'experiència. Quan incorporam informacions noves a la ment, validades per l'experiència, reordenem el coneixement i cream significats nous. Perquè això sigui possible necessitam un entorn, un clima i un context que fomentin aquest aprenentatge.

El clima de l'aula pot ser primordial, més que no altres variables com la quantitat de materials, llibres de text, gestió del temps, nivell sociocultural de les famílies del nostre alumnat o d'altres. El clima no consisteix només en les

característiques de l'entorn, producte dels indicadors materials, el nombre de docents que intervenen en una aula o el mobiliari. Es tracta, si més no, del clima emocional producte de la vinculació que s'estableix entre el professorat i l'alumnat i de les interaccions dels alumnes i les alumnes entre si.

Les relacions entre iguals que aprenen són un potencial extraordinari per fomentar l'intercanvi i la reflexió crítica i creativa. Fins i tot aquells alumnes amb més dificultats tenen més oportunitats de ser atès si estructuram una classe de manera cooperativa més que no en una organització individualista i, de vegades, competitiva. Una classe estructurada cooperativament és més inclusiva que una altra ordenada de manera individual.

Perquè l'alumnat es pugui obrir a l'aprenentatge cal que senti que la seva experiència és compresa i respectada. Per això necessitam, com a docents, un entrenament en actituds fonamentals que garanteixin la creació d'un clima adient per a l'aprenentatge. La nostra capacitat d'empatia, la pròpia congruència personal i la disposició cap a una consideració positiva vers l'alumnat ens ajudaran a millorar el nostre *ser present* en la tasca educativa.

La cooperació i la creació d'un bon clima per a l'aprenentatge també ha de desenvolupar-se en la feina del centre educatiu. El professorat necessita exercitar-se per treballar més en equip. Una acció sinèrgica resultat de moltes implicacions és més enriquidora i eficaç que una acció individualitzada o una simple distribució de funcions. Crear condicions perquè els docents treballem junts és una responsabilitat compartida, però especialment dels equips directius; per això també és fonamental un exercici de lideratge educatiu intel·ligent centrat en les persones amb capacitat de crear un clima emocional motivador que faci possible un treball eficaç i satisfactori.

Per últim, haurem d'aproximar la cultura escolar i la familiar per tal de millorar la col·laboració entre tots els membres de la comunitat educativa. Es tracta d'aprendre des de la participació de tota la comunitat i fomentar la inclusió, el desenvolupament de les competències per al diàleg i la concertació de diferents agents entorn d'un projecte educatiu compartit.

L'experiència en matèria de formació permanent del professorat a les Illes Balears ha contribuït a l'actualització i el desenvolupament del professorat i a l'impuls de línies i programes formatius que, des de l'Administració educativa, s'han considerat estratègics per avançar en una educació de qualitat, a més de

proveir d'espais i temps el professorat per a la reflexió sobre la pròpia pràctica educativa.

No obstant això, cal continuar avançant vers la consecució dels objectius presents en l'estratègia europea "Educació i Formació 2020" i en l'adaptació de la formació del professorat als nous reptes derivats del marc legislatiu vigent, que disposa la necessitat d'establir condicions que permetin a l'alumnat assolir les competències clau.

La formació del professorat constitueix un element fonamental per donar resposta a les noves demandes educatives que té la societat actual i és un factor clau per aconseguir la millora de la competència professional dels docents, la qual cosa ha de contribuir al desenvolupament d'un ensenyament de qualitat i d'equitat. Només podrem avançar cap a una educació que formi un alumnat competent per a la societat que li ha tocat viure si dissenyam una formació per als docents actualitzada i adaptada a les necessitats actuals del sistema educatiu.

En una societat i unes aules cada cop més plurals i heterogènies, la resposta de qualitat del sistema educatiu passa per oferir respostes per a l'èxit educatiu a tot l'alumnat, atendre la diversitat i respectar les diferències de gènere en condicions d'igualtat, de procedència social, ètnica o cultural. La democratització de l'accés a l'educació ha d'anar acompanyada de la democratització de l'èxit educatiu amb millores dels resultats per a l'alumnat i ha d'aconseguir baixar els índex de fracàs escolar, abandonament i absentisme.

La formació del professorat és un recurs imprescindible per implementar els canvis, per la qual cosa ha d'anar lligada a processos d'innovació pedagògica, a l'aplicabilitat a l'aula i al centre educatiu. *Innovació* és el contrari d'allò que simplement succeeix, d'allò que s'ha convertit en rutina o d'allò que s'ha transformat en quelcom assumit i integrat en el sistema. La innovació és el canvi o l'actuació planificats a través d'un pla d'acció per a una eficàcia major.

Per això hem de corregir les disfuncions que el sistema de formació del professorat ha produït al llarg de la seva història i promoure la integració dels centres educatius com a parts actives del sistema de formació i crear xarxes de professorat i centres que potenciïn el caràcter transformador de l'escola orientada al desenvolupament complet de l'alumnat, des d'una perspectiva de l'aprenentatge entre iguals i l'intercanvi d'experiències.

En qualsevol projecte d'innovació en els centres educatius han de ser elements indestriables la reflexió sobre la pràctica, la formació, la implicació, el compromís professional, el treball en equip, l'experimentació i l'avaluació de l'impacte formatiu. Per això, els equips docents són els agents per excel·lència dels processos de canvi i millora contextualitzats al seu centre.

El professorat ha de posseir coneixements disciplinaris i pedagògics suficients per fer de facilitador de l'aprenentatge, d'intermediari d'aprenentatges significatius, d'incentivador cap al coneixement de nous sabers, de dissenyador d'estratègies d'ensenyament-aprenentatge i ha de conèixer la dinàmica de l'aula per poder establir relacions positives i provocar el debat i el qüestionament. Finalment, ha d'avaluar per millorar l'aprenentatge de l'alumnat i els propis docents. La formació permanent del professorat ha de contribuir al desenvolupament de la professionalitat docent amb models similars als que desitjam per a l'ensenyament a través de l'aprenentatge cooperatiu, la investigació i el treball en equip. Un model de formació nou en els centres s'ha d'orientar en aquesta línia.

Cal apostar per un model de formació que sorgeixi del mateix professorat com a motor del canvi a partir de la reflexió i la investigació sobre la pròpia pràctica, generador de teories, que potenciï el debat i el treball en equip per cercar sinergies entre tota la comunitat educativa.

Però un bon model de formació del professorat no complirà els seus objectius si no condueix a millorar les pràctiques docents i els resultats. Haurem d'establir criteris valoratius i d'anàlisi de l'eficàcia de les activitats formatives i dels processos de desenvolupament professional. No sembla gaire eficaç un model que es basa exclusivament en la certificació d'hores d'assistència a cursos o sessions de treball si no hi ha una valoració transparent de les evidències de l'aprenentatge i de la millora professional que generen les accions formatives, especialment l'aplicació a l'aula de la formació, l'avaluació entre iguals dels productes que es creïn o el desenvolupament i l'intercanvi de bones pràctiques entre els membres dels equips.

Necessitam, doncs, un model de formació del professorat nou que impulsi la transformació del sistema educatiu i el millori per adaptar-lo a la realitat social del segle XXI. Per a això és necessari:

- Establir un marc competencial del docent del segle XXI que reflecteixi les demandes socials actuals, els últims desenvolupaments pedagògics i tecnològics i que permeti especificar les capacitats docents per poder detectar possibilitats de millora de l'exercici de la funció de l'ensenyant.
- Promoure la millora de la institució escolar com a organització educativa, transformar la cultura organitzativa compartimentada en els centres educatius en una cultura de la cooperació i del treball compartit i facilitar espais comuns per a la reflexió.
- Fomentar una educació en la qual el docent intervengui com a persona que forma part d'un grup i és dinamitzadora de processos d'aprenentatge des del seu *ser present*, que abraça els seus sabers, el seu saber fer i les seves actituds per relacionar-se amb l'alumnat amb capacitat d'empatia, de congruència i amb els recursos personals i tècnics que generin un clima motivador per als processos d'aprenentatge.
- Accentuar la formació en continguts lligats al desplegament de les metodologies actives d'aprenentatge, el treball en grup, les habilitats comunicatives i socials, la convivència, la igualtat, l'ús de capacitats en la resolució dels conflictes i la utilització d'estratègies de pensament orientades a generar expectatives positives vers la capacitat d'aprenentatge de l'alumnat i vers la pròpia capacitat del docent, cercant augmentar-ne la consciència professional i el desenvolupament autònom.
- Repensar el *perquè*, el *per a què* i el *com* de l'educació des dels equips de professionals que treballen cooperativament en un centre, atenen el mateix alumnat i participen d'un projecte comú tot convertint el centre educatiu en un element bàsic de la millora, la formació i la innovació contextualitzades amb possibilitat d'aplicació pràctica a les aules.
- Transformar l'espai social dels centres educatius en laboratoris de professionalitat docent crítica des de la investigació que ha de néixer d'un procés sistemàtic de recerca i s'ha de sotmetre a la prova de la reflexió crítica i l'acció col·lectiva.
- Proposar accions que fomentin la competència digital docent que abracin la informació, la comunicació, la creació de continguts, la seguretat i la resolució de problemes per fer front a la capacitat necessària per gestionar la sobreabundància d'informació i els recursos educatius que, per mitjà d'Internet, arriben de forma continuada; a més a més d'impulsar activitats d'aprenentatge social per mitjà de comunitats virtuals de pràctica i entorns d'aprenentatge amb les noves modalitats de formació en xarxa.

- Potenciar un nou perfil de càrrecs directius en els centres docents amb capacitat per exercir el lideratge pedagògic per dinamitzar comunitats d'aprenentatge i projectes educatius valuosos.
- Promoure l'actualització metodològica de les àrees i matèries instrumentals i de l'àmbit de la formació professional i afavorir la millora professional amb actuacions que contribueixin a desenvolupar les capacitats dels docents.
- Contribuir, en el procés d'autonomia dels centres, al desenvolupament dels projectes de millora i dels projectes lingüístics que dissenyin.
- Plantejar accions de formació que promoguin la participació de les mares i els pares, l'acció tutorial amb les famílies i la dinamització de comunitats d'aprenentatge.
- Establir relacions de cooperació amb la Universitat de les Illes Balears tant pel que fa a l'àmbit de la formació inicial del professorat com a l'impuls necessari a la investigació i l'avaluació de l'impacte educatiu dels processos de formació, especialment pel que toca a la vinculació entre innovació, recerca, formació inicial i formació permanent.
- Fomentar programes d'acció comunitària d'educació i de formació professional per possibilitar marcs de cooperació i d'intercanvi entre els centres docents de les Illes Balears amb centres de la Unió Europea.

Es tracta d'entendre que la formació permanent del professorat és una variable per mitjà de la qual podem aconseguir una millora de la qualitat de l'educació i que va encaminada al desenvolupament professional dels docents com a individus i com a col·lectiu d'acord amb un procés continu d'aprenentatge que comença amb l'inici dels estudis per accedir a la docència i acompanya la persona durant tota la vida professional. Aquest procés provoca canvis en la intervenció educativa del docent, en el centre educatiu, en el desenvolupament del currículum, en la innovació educativa i en el conjunt de la societat. Per això afecta el creixement constructiu del docent com a professional i com a persona, així com l'equip docent, tota la comunitat educativa i, de manera més indirecta, la societat en general.

És per això que un pla de formació del professorat ha de vincular la formació inicial, la del professorat novell i la del professorat experimentat, ha de relacionar la teoria i la pràctica, ha de donar protagonisme al receptor de la formació com a gestor del procés, ha d'estar associat al context i s'ha d'executar de manera cooperativa i a partir de la investigació.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES DE FORMACIÓ 2016-2020

La intenció marc que ha d'impregnar aquest pla quadriennal de formació i els programes de formació anuals és augmentar el grau de qualitat del sistema educatiu, tant en els resultats com en els processos d'ensenyament-aprenentatge.

En aquest sentit, les línies estratègiques i les actuacions que es proposen s'han d'inserir en aquesta intenció. Els àmbits i els continguts de la formació s'han d'organitzar entorn dels problemes que es generen en la pràctica docent i en els plantejaments propis de la innovació educativa i la millora dels centres escolars, sense oblidar els elements d'actualització científica.

Així, la formulació i el disseny d'activitats de formació de caràcter metodològic i didàctic; de recursos; de planificació, desenvolupament, seguiment i avaluació de l'aprenentatge i de la pròpia pràctica docent; de l'organització de processos de millora de la dinàmica de l'aula i dels centres; de la participació del conjunt de la comunitat educativa; del treball en equip, i de la capacitació per adquirir competències personals i socials, s'han de convertir en línies estratègiques de formació, perquè representen les tasques i els rols del docent i impliquen les necessitats del propi sistema educatiu,.

És per això que s'estableixen les línies estratègiques següents:

1. La formació contextualitzada i vinculada a la millora de les pràctiques educatives, al rendiment i a la millora dels resultats dels processos d'aprenentatge.

La formació ha d'estar contextualitzada i ha de partir dels contextos ordinaris d'aprenentatge de l'alumnat, del centre i de l'aula. S'ha d'emmarcar en la transformació progressiva dels centres educatius per mitjà de projectes d'innovació i millora.

Per a això, els àmbits i els continguts de formació d'aquesta línia s'han de materialitzar en:

- Metodologies innovadores d'aprenentatge que facilitin el treball per competències com el treball per projectes, l'aprenentatge cooperatiu, l'aprenentatge experiencial, l'aprenentatge basat en problemes o l'aprenentatge amb sentit.

- Metodologies i procediments per desenvolupar el pensament creatiu, lateral, intuïtiu, sistemàtic i reflexiu.
- Metodologies de treball investigador, d'avaluació dels processos d'aprenentatge i d'innovació educativa.

2. La formació per a la convivència amb recursos i tècniques de desenvolupament personal, gestió emocional, habilitats comunicatives i de relació per millorar les competències personals del docent, generar expectatives positives a l'alumnat i millorar el clima de l'aula i les habilitats emocionals i socials de l'alumnat.

Els àmbits i els continguts de formació d'aquesta línia s'han de materialitzar en:

- Formació en l'àmbit de les habilitats socials i emocionals del professorat i l'alumnat: habilitats socials, cohesió de grups, educació emocional, gestió dels conflictes, exercici de la tutoria i d'altres.
- Formació per detectar i prevenir els maltractaments i l'assetjament escolar i per implementar les pràctiques restauratives i la mediació.
- Formació en actituds docents: escolta activa, empatia, assertivitat, congruència, consideració positiva i autoestima.
- Formació en els àmbits del desenvolupament de la totalitat de la persona en totes les dimensions: corporal, intrapersonal, emocional, interpersonal, social, racional, espiritual.

3. La formació per a la millora de la gestió dels centres i els equips de treball que contempli la competència per exercir de la funció directiva, el lideratge pedagògic, la coordinació docent, la facilitació de grups, la dinamització i l'assessorament de la formació.

Els àmbits i els continguts de formació d'aquesta línia s'han de materialitzar en:

- Formació per acreditar i actualitzar la funció directiva.
- Formació per dinamitzar i assessorar en formació.
- Formació en gestió d'equips, lideratge estratègic, coordinació i facilitació de grups de treball i d'altres.

4. La formació per al coneixement de les dimensions i les implicacions de la diversitat i per aplicar estratègies d'atenció a la heterogeneïtat de procedència de l'alumnat des dels models organitzatius i educatius inclusius i d'educació per a la igualtat des de la consciència de gènere i de la coeducació.

Els àmbits i els continguts de la formació d'aquesta línia s'han de materialitzar en:

- Metodologies de la inclusivitat: escola inclusiva, atenció a la diversitat, atenció a l'alumnat amb altes capacitats, tutorització, acompanyament entre iguals i d'altres.
- Formació per a la implementació de l'educació i la igualtat de gènere i de la prevenció de la violència de gènere.

5. La formació per a la millora dels processos d'aprenentatge de llengües, des de l'actualització pedagògica i didàctica, en metodologies que vinculin l'aprenentatge amb les situacions de la vida quotidiana, a partir dels projectes lingüístics de cada centre.

Els àmbits i els continguts de la formació d'aquesta línia s'han de materialitzar en:

- Formació en metodologies d'aprenentatge de llengües.
- Formació en l'elaboració i la implementació de projectes lingüístics de centre.
- Formació en l'elaboració de recursos i en la pràctica metodològica per incidir en la normalització lingüística i cultural de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en l'àmbit escolar.
- Formació en l'impuls de la dimensió europea de l'educació i per participar en programes europeus.

6. La formació per a la integració de les tecnologies de la informació i la comunicació en el currículum i fomentar-ne els usos didàctics, així com per al desenvolupament de la competència digital del professorat en l'activitat professional.

Els àmbits i els continguts de la formació d'aquesta línia s'han de materialitzar en:

- Formació en aprenentatge electrònic i formació combinada.
- Formació en l'elaboració i ús de materials i recursos d'aprenentatge en entorns virtuals.
- Formació en l'ús dels recursos d'Internet i xarxes socials educatives per a l'aprenentatge.

7. La formació per a l'actualització científica i didàctica de col·lectius específics per millorar el seguiment i l'avaluació dels centres educatius, la intervenció socioeducativa, la construcció de l'aprenentatge a partir de la pràctica, els nous coneixements científicotècnics i la connexió entre l'entorn educatiu i la realitat productiva i d'ocupació.

Els àmbits i els continguts de la formació en aquesta línia s'han de materialitzar en:

- Formació per a especialitats pròpies de la formació professional i de la formació professional bàsica.
- Formació en l'àmbit dels ensenyaments artístics i musicals, l'educació física, les escoles d'idiomes i l'educació de persones adultes.
- Formació per actualitzar la funció inspectora.
- Formació per al professorat novell i en pràctiques.
- Formació per als equips d'orientació, suport educatiu i atenció primerenca.
- Formació per als nous perfils docents que es puguin implementar d'acord amb els projectes d'innovació dels centres educatius o amb els programes de l'Administració educativa.

8. La formació adreçada al suport per transformar els centres educatius en entorns col·laboratius d'aprenentatge en què participin tots els membres de la comunitat educativa.

Els àmbits i els continguts de la formació en aquesta línia s'han de materialitzar en:

- Formació conjunta dels membres de la comunitat educativa per a millorar el rendiment escolar.
- Formació compartida per participar en processos d'innovació.

- Formació en models de participació, intervenció i desenvolupament comunitari.

5. MODALITATS PRIORITÀRIES DE LA FORMACIÓ

Els desafiaments que presenten els canvis del món d'avui en l'àmbit de la formació han estat objecte d'un cúmul d'amples estudis tant en la literatura especialitzada com en els documents emesos per distints organismes europeus.

La societat del coneixement és també la societat de l'aprenentatge. L'aprenentatge permanent (en què el subjecte sigui capaç de manipular el coneixement, posar-lo al dia, seleccionar el que és apropiat per a un context específic i adaptar-lo a noves situacions que es transformen ràpidament) ens obliga a encarar el paper de la formació i la seva metodologia vers noves modalitats formatives més adaptades als nous descobriments i a la complexitat actual.

Tot indica que la major part del que aprenem és per mitjà de la pròpia experiència quan ens enfrontam amb problemes nous, una altra part és per mitjà del que ensenyam a altres persones —o en interactuar-hi— i només una petita part és pel que escoltam quan algú ens explica algun contingut. Si això és així, perd molt de sentit basar exclusivament la formació en activitats en què un expert transmet uns coneixements als participants de l'activitat. Caldrà promoure la formació per resoldre problemes que poden aparèixer en l'exercici professional i per aprendre junts compartint les experiències.

Es tracta de passar d'un model formatiu basat en l'ensenyament a un model basat en l'aprenentatge; amb una nova organització de les modalitats formatives més flexible, en espais contextualitzats, amb elements que permetin la transferència real del coneixement i amb una avaluació pràctica de l'adquisició de les noves competències professionals.

El protagonista de l'aprenentatge ha de ser el propi docent que es forma per mitjà d'un enfocament de formació centrat en la persona, en què la responsabilitat de l'aprenentatge depengui directament de la seva activitat, implicació i compromís per generar aprenentatges més significatius, experiencials i duradors —i no exclusivament informatius—, amb la finalitat de facilitar la transferència a contextos heterogenis.

En conseqüència, les modalitats formatives prioritàries han de fomentar una part de les condicions per mitjà de les quals el docent que es forma aprengui coneixements, habilitats i actituds per desenvolupar les seves competències professionals. Això significa que no existeix una única modalitat, sinó que s'han de combinar diverses situacions dissenyades de manera intencional i sistemàtica que considerin de manera especial la transferència a l'alumnat, el qual constitueix finalment el subjecte final de la formació dels docents.

Els canvis constants que vivim en les modalitats formatives aconsellen que les modalitats proposades no siguin limitadores, sinó facilitadores. Conseqüentment, caldrà estar oberts a noves tipologies de modalitats formatives que es puguin experimentar o implementar a partir de l'experiència, de la recerca o dels processos d'innovació que s'emprenguin.

En aquest sentit i en funció de les característiques dels projectes de formació i de les modalitats formatives, el procés formatiu pot prendre forma d'aprenentatge electrònic, presencial o combinar-los. En qualsevol cas, serà convenient que totes les modalitats puguin incloure una part del procés formatiu en línia per facilitar una competència digital més bona del professorat i promoure espais d'aprenentatge compartit també amb recursos virtuals.

És per això que establim les modalitats formatives següents:

5.1 Formació dels centres, formació en els centres i formació per als centres

Aquesta modalitat ha de ser la prioritària d'aquest Pla Quadriennal de Formació. Ha de relacionar la formació amb la innovació com una forma de treball del professorat, amb la idea que els processos formatius dels professionals de l'educació han d'estar vinculats estretament amb els centres educatius com a unitat bàsica de canvi, responant a l'evidència que els professors i les professores són els professionals immersos en una organització que desenvolupa els propis processos d'aprenentatge. Val la pena seguir intentant que la innovació pugui sorgir dels equips de professorat que treballa junt, amb intencions definides del que volen aconseguir.

La prioritat d'aquesta modalitat sorgeix com una proposta de formació com a conseqüència de la ineficàcia per produir canvis en la pràctica educativa de les activitats formatives que fins ara hem prioritzat. Els principis dels quals parteix

tenen a veure amb l'evolució de les organitzacions, el desplegament del currículum basat en competències i el desenvolupament professional.

La modalitat formativa ha d'incorporar processos d'aprenentatge que es localitzin i contextualitzin en les condicions i limitacions pròpies de cada centre educatiu i ha de tenir com a referent tota la comunitat educativa. Són processos que es desenvolupen en cooperació entre iguals, donant forma a un estil diferent del treball pedagògic. Inserir l'aprenentatge docent en el centre educatiu és oferir una oportunitat d'innovar en la pràctica educativa amb la intenció de dur endavant transformacions en el propi centre.

Un element fonamental per implementar de manera prioritària aquesta modalitat ha de ser el compromís dels equips directius dels centres educatius per generar condicions que puguin afavorir espais oberts a la innovació lligats a una línia de formació determinada.

Aquest model ha de contribuir al desenvolupament constructiu del centre educatiu com a organització de manera que les relacions i les activitats del professorat formin part d'una cultura de millora, amb maneres de funcionament que potenciïn nivells d'aprenentatge més grans i tendeixin cap a l'adquisició de les competències curriculars així com s'assoleixin espais de reflexió, d'implantació de les noves metodologies, dels nous materials i del perfeccionament dels sistemes d'avaluació.

Aquest escenari obliga els centres de professorat a replantejar les actuacions que desenvolupen i els models formatius que cal emprendre. Han d'apostar decididament per una formació del professorat en els mateixos centres educatius definida des de la concreció de les seves necessitats educatives. En aquest sentit, la figura dels assessors i les assessores de formació recau en persones que acompanyen els processos i ajuden a avaluar l'impacte de la formació en el propi centre educatiu. Per això s'ha d'establir i experimentar en diversos centres una formació permanent rigorosa i considerar la innovació metodològica com l'eina fonamental per a l'aprenentatge per competències bàsiques a l'aula. A més, haurem de promoure la creació d'equips i xarxes educatives que puguin generalitzar propostes innovadores, materials nous i metodologies específiques que impulsin la cooperació i contribueixin a incrementar la qualitat educativa.

Aquesta modalitat es concreta en:

a) Formació dels centres (FdC)

És una modalitat lligada a projectes globals de millora dels centres en què la formació n'és un element. Aquests projectes són de llarga durada i han de combinar la millora de la gestió, la innovació metodològica, la formació i l'avaluació, així com una proposta global de reorganització. Els plans de millora els ha de regular la Conselleria d'Educació i Universitat i els centres seleccionats tindran prioritat per accedir a la formació contextualitzada. El programa formatiu serà flexible d'acord amb el projecte de millora i podrà contenir diversos tipus d'activitats: assessorament extern, formació interna de centre, grups de treball, aplicació pràctica i d'altres.

b) Formació en els centres (FeC)

És una modalitat d'entre 1 crèdit (8-10 hores) i 6 crèdits (60 hores) de formació que constitueix una eina de suport al projecte educatiu del centre en el marc de processos d'innovació. El programa de formació és una eina flexible a partir de la demanda dels propis centres educatius i pot contenir diverses activitats com formació i assessorament extern, aprenentatge entre iguals, grups de treball, tallers, seminaris de centre i d'altres. Aquests programes els convocarà la Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat i els coordinaran els centres de professorat.

c) Formació per als centres o intercentres (FiC)

És una modalitat dirigida a persones de diferents centres educatius que comparteixen projectes d'innovació similars o els volen implantar, per la qual cosa pretenen mantenir un funcionament en xarxa. En aquests programes hi ha de participar, almenys, professorat de dos centres educatius, un dels quals pot actuar com a equip impulsor i de tutela (mentoria) en el cas que el centre tutoritzat vulgui implementar un projecte d'innovació que aquest centre tutor tingui implantat. El programa de formació ha de tenir entre 2 i 6 crèdits de formació (20-60 hores) i pot contenir activitats d'aprenentatge entre iguals, conferències, jornades, seminaris de coordinació, grups de treball, visites d'aprenentatge, tutorització, formació externa i d'altres en les condicions que s'estableixin. Els convocarà la Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat i els coordinaran els centres de professorat com a formació d'àmbit d'illa.

5.2 Formació especialitzada (FE)

Aquesta modalitat té com a finalitat l'actualització científica, tècnica i pedagògica del professorat que ha d'assumir noves funcions en l'àmbit de la gestió educativa (com ara la funció directiva, l'assessorament formatiu, l'especialització pedagògica per a la formació professional, la incorporació a la funció docent del professorat novell o d'altres). Ha de combinar activitats formatives d'actualització, elaboració de projectes i, si n'és el cas, pràctica professional. Aquesta modalitat és, en general, de llarga durada, d'entre 3 i 12 crèdits de formació (30-120 hores).

5.3 Programes d'experiència formativa (PEF)

Aquesta modalitat formativa consisteix en la realització de pràctiques professionals en àmbits o indrets relacionats amb l'àrea que imparteix el professorat o en àrees d'especialització didàctica i pedagògica: estades en empreses, elaboració de materials i recursos didàctics, intercanvis i participació en programes europeus o internacionals, participació en programes de recerca o d'innovació educativa o d'altres similars. Tindrà una durada d'entre 2 i 10 crèdits de formació (20-100 hores) i ha d'anar lligada a una memòria reflexiva i d'aplicació a la pràctica docent.

5.4 Formació per àmbits (FA)

Aquesta modalitat consisteix en activitats formatives per àmbits o temes concrets en què participa el professorat que, de manera individual, s'hi inscriu. Adopta la forma general de cursos de formació, tallers formatius, grups de treballs, seminaris etc. Pot tenir una durada d'entre 1 i 5 crèdits de formació (8-50 hores). El destinatari d'aquesta formació és el professorat d'un mateix àmbit, àrea, etapa, cicle, departament o funció. Ha d'anar lligada a alguna activitat de transferència (com una aplicació didàctica, memòria descriptiva d'aplicació, elaboració de materials didàctics, memòria reflexiva sobre la pràctica professional o projecte d'investigació).

5.5 Activitats puntuals de formació (APF)

Aquesta modalitat, normalment de curta durada, inclou activitats puntuals de formació (en forma de jornades, congressos, simpòsiums, cicles de

conferències d'interès educatiu o d'altres). La durada d'aquestes activitats és d'1 o 2 crèdits de formació (8-20 hores), segons les característiques específiques de l'activitat.

6. EL SISTEMA DE FORMACIÓ PERMANENT COM A RECURS OPTIMITZAT

El Decret 68/2001, de 18 de maig, pel qual es regula l'estructura i l'organització de la formació permanent del professorat de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, a més d'altres normes de desplegament d'aquest decret, estableixen el sistema de formació permanent del professorat.

Aquestes normes estableixen l'organització de la formació i les funcions del Servei de Formació del Professorat que, per mitjà de l'Acord del Consell de Govern de 25 de setembre de 2015, pel qual s'aprova la modificació de les relacions de llocs de treball corresponents al personal funcionari i laboral de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, queda adscrit a la Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat. També estableixen les funcions de la Comissió de Formació Permanent de les Illes Balears i les funcions i l'organització dels centres de professorat de les Illes Balears com a centres per a la formació del professorat en exercici, de centres públics i privats concertats de les Illes Balears, tant d'ensenyaments de règim general com d'ensenyaments especials.

El Decret 68/2001, de 18 de maig, també estableix que la Universitat, les institucions, empreses o entitats especialitzades en formació permanent poden col·laborar en el desenvolupament d'activitats de formació del professorat, coherentment amb el que prevegi el pla quadriennal de formació.

D'altra banda, l'Ordre del conseller d'Educació i Cultura de 2 de gener de 2002 per la qual es regula la planificació i el reconeixement de la formació permanent del professorat no universitari preveu que les activitats de formació poden ser desenvolupades per entitats organitzadores que, a més dels centres de professorat o els serveis de la Conselleria d'Educació i Universitat, poden ser administracions educatives, universitats i entitats públiques o privades dotades de personalitat jurídica pròpia, sense ànim de lucre, que tinguin com una de les seves finalitats la realització d'activitats relacionades amb la formació del professorat i de professionals.

També l'Escola Balear d'Administració Pública, a la qual correspon la formació, la capacitació i el perfeccionament del personal al servei de l'Administració autonòmica, d'acord amb l'article 12 de la Llei 3/2007, de 27 de març, de la funció pública de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, aprova plans específics de formació del personal dels cossos docents.

Els centres educatius, entesos també com a agents de formació permanent, participen de l'estructura del sistema formatiu no tan sols com a subjectes receptors de la formació, sinó com a agents formatius, els quals elaboren el pla de formació del centre i l'incorporen a la programació anual. A més, actuen com a organismes presents en la presa de decisions per mitjà dels consells dels centres de professorat i de la representació del professorat a la Comissió de Formació Permanent de les Illes Balears.

Tot això fa que sigui convenient establir pautes de correspondència entre les modalitats formatives i els agents organitzadors de la formació i assignar als agents la prioritat en l'organització de determinades modalitats per optimitzar els recursos formatius, arribar a un major nombre de destinataris i no caure en duplicitats en l'oferta formativa. En conseqüència, cal impulsar les estratègies d'actuació següents en relació amb les funcions dels diferents organismes que incideixen en la formació permanent del professorat:

1. El Servei de Formació del Professorat, amb les funcions que assenyala l'article 3 del Decret 68/2001, de 18 de maig, pel qual es regula l'estructura i l'organització de la formació permanent del professorat de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, adscrit a la Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat en virtut de l'Acord del Consell de Govern de 25 de setembre de 2015, pel qual s'aprova la modificació de les relacions de llocs de treball corresponents al personal funcionari i laboral de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, ha de coordinar els procediments per tal de gestionar més eficaçment la planificació, la programació, l'execució i el seguiment dels plans de formació, així com implantar programes formatius innovadors que responguin a les demandes i necessitats dels centres educatius. Així mateix, ha de promoure la convocatòria de la formació contextualitzada, dissenyar programes de formació especialitzada, regular els programes d'experiència formativa, a més de coordinar i reconèixer la formació individual per àmbits i les activitats puntuals de formació.

2. Els centres de professorat tenen les funcions que estableix l'article 8 del Decret 68/2001, de 18 de maig. Per executar aquest Pla Quadriennal els centres de professorat han de prioritzar les modalitats de formació dels centres, la formació en els centres i la formació per als centres. Igualment, han de col·laborar amb el Servei de Formació del Professorat en l'execució de la formació especialitzada i, si n'és el cas, poden organitzar activitats de les modalitats de formació individual per àmbits, activitats puntuals de formació o d'altres modalitats, sense perjudici de la formació contextualitzada vinculada als centres educatius que tenen assignada com a modalitat prioritària.
3. Els centres educatius són també agents de la formació: elaboren el pla de formació del professorat del centre a partir de les seves necessitats i en el marc de l'autonomia dels centres que inclouen en la seva programació general anual. Els centres educatius esdevenen elements cabdals en aquest Pla Quadriennal ja que representen el vincle entre l'espai formatiu del professorat i la pràctica educativa lligada a l'aula, per la qual cosa han de dur a terme una avaluació sistemàtica i rigorosa sobre l'impacte de la formació en el mateix centre i en els processos d'ensenyament-aprenentatge del seu alumnat. Els centres educatius, per mitjà de les convocatòries que es facin o per iniciativa pròpia, poden proposar programes de formació contextualitzada en les modalitats de formació dels centres, formació en els centres i formació per als centres, així com participar en programes d'experiència formativa que dissenyin l'Administració educativa o el propi centre.
4. L'Escola Balear d'Administració Pública aprova també plans sectorials de formació i entre aquests, el pla de formació del personal dels cossos docents. És convenient que existeixi una coordinació millor entre l'Escola Balear d'Administració Pública i el Servei de Formació del Professorat per optimitzar els recursos que es destinen a formació del professorat. En conseqüència, s'ha d'impulsar la cooperació de l'EBAP amb el Servei de Formació del Professorat en la modalitat de formació especialitzada i en la formació individual per àmbits, en la línia que s'ha iniciat aquest curs escolar.
5. La Universitat de les Illes Balears és un referent en la formació del professorat, tant en la formació inicial dels mestres d'educació infantil i educació primària, com en la formació del professorat d'educació

secundària amb el Màster Universitari de Formació del Professorat. A més, en el marc de les seves funcions, la Universitat pot organitzar també activitats de formació permanent del professorat que siguin reconegudes per la Conselleria d'Educació i Universitat. S'han d'incrementar els espais comuns de reflexió i cooperació per tal que la formació inicial i la formació permanent aproximïn línies de treball i per impulsar la col·laboració en la investigació, la innovació i l'avaluació de l'impacte educatiu de les activitats formatives. Es tracta d'establir conjuntament estratègies en relació amb activitats de recerca que necessiten la participació de centres educatius o de docents en exercici i la millora dels programes de les pràctiques de l'alumnat dels graus d'educació infantil i primària i de l'alumnat del Màster Universitari de Formació del Professorat.

6. Els distints serveis, departaments i direccions generals de la Conselleria d'Educació i Universitat constitueixen un element clau com a agents de formació especialment adreçada a col·lectius específics de professors de l'àmbit de la direcció general corresponent. És per això que les modalitats formatives de preferència d'aquests agents han de ser la formació especialitzada o la formació individual per àmbits. S'ha d'acordar, en el període d'execució d'aquest Pla Quadriennal, establir les condicions adients per a una millor planificació, desenvolupament, avaluació i coordinació d'aquestes activitats formatives.
7. Les entitats col·laboradores assenyalades en l'apartat c de l'article 3 de l'Ordre del conseller d'Educació i Cultura de 2 de gener de 2002 per la qual es regula la planificació i el reconeixement de la formació permanent del professorat no universitari, poden dur a terme programes de formació permanent del professorat mitjançant un conveni amb la Conselleria d'Educació i Universitat. Cal iniciar un procés de revisió dels convenis existents i vetllar perquè els nous convenis, si escau, adaptin la formació al Pla Quadriennal, en especial en les línies estratègiques que defineix la Conselleria d'Educació i Universitat amb la finalitat de generar sinergies que possibilitin una més gran qualitat de la formació i s'orientin vers una mateixa intenció educativa.
8. Les entitats públiques o privades dotades de personalitat jurídica pròpia sense ànim de lucre que tinguin com una de les seves finalitats la realització d'activitats relacionades amb la formació del professorat i de professionals poden organitzar també activitats formatives reconegudes.

En el període de vigència d'aquest Pla s'establiran les condicions d'aquestes activitats formatives perquè s'adeqüin a les necessitats formatives del professorat, a les línies estratègiques establertes, a uns criteris pedagògics i d'avaluació raonables que garanteixin una formació de qualitat i a l'aplicabilitat de les accions formatives a l'exercici de la docència. En aquest sentit, s'han de regular les condicions perquè les entitats sens ànim de lucre puguin ser reconegudes com a agents de formació permanent del professorat i elaborar-ne un cens, a més de fomentar que es redactin programes anuals o semestrals de formació en el marc de les línies estratègiques del Pla Quadriennal.

7. AVALUACIÓ DE LA FORMACIÓ PERMANENT

L'avaluació, com a procés reflexiu i investigador amb la finalitat d'innovar, és una tasca col·lectiva que ha de tenir la intenció d'aconseguir una anàlisi sistemàtica i rigorosa sobre el desenvolupament i els resultats de les accions formatives. En si mateixa, l'avaluació és també un procés formatiu que pot contribuir a desenvolupar nous programes i noves modalitats de formació. Aquesta avaluació ha de resultar útil en la mesura que sigui capaç d'estimular la participació de tots els membres de la comunitat educativa com a suport i orientació en la presa de decisions dels diferents àmbits del sistema formatiu de les Illes Balears.

Aquest Pla de Formació intenta aconseguir una major capacitat i competència professional com a element clau per millorar els resultats educatius de l'alumnat i, en conseqüència, l'avaluació ha d'anar en concordança amb aquest plantejament i valorar en quina mesura el Pla té un impacte en els processos educatius a partir dels criteris següents:

- Valorar quin grau de vinculació s'ha aconseguit entre la formació del professorat i la millora de les pràctiques educatives, el rendiment i l'èxit escolar.
- Apreciar com ha contribuït la formació del professorat a augmentar la capacitat professional dels docents.
- Relacionar sobre com ha impulsat la formació del professorat el coneixement compartit i produït en els propis centres educatius, la investigació i la innovació educativa.
- Vincular la formació del professorat i la seva contribució a la transformació dels centres educatius en entorns més col·laboratius

d'aprenentatge, a la millora del clima motivacional de l'alumnat i el professorat, al treball en equip i a l'exercici més eficaç de la tasca docent i de la funció directiva.

- Determinar si el Pla de Formació ha fomentat la connexió amb els nous sabers, els avenços tecnològics i científics i la realitat productiva en les activitats formatives adreçades al professorat especialista de formació professional, llengües, ensenyament artístic, educació permanent i d'altres.

Aquesta avaluació ha de permetre assolir els objectius següents:

- Proporcionar a la conselleria d'Educació i Universitat informació quantitativa i qualitativa respecte del desenvolupament del Pla Quadriennal i dels programes anuals de formació.
- Possibilitar la participació i la implicació del professorat i dels centres educatius en el procés formatiu i en els processos d'innovació.
- Obtenir informació per permetre una presa de decisions coherent als gestors de la formació i a les persones assessores de formació segons criteris d'execució del Pla, i modificar-ne els aspectes que siguin necessaris per tal d'aconseguir les finalitats proposades.

Per això l'avaluació s'ha d'efectuar sobre els processos formatius i sobre els resultats obtinguts, tant pel que fa referència a l'organització i gestió de les activitats, com al seu impacte en la pràctica docent i en la millora dels resultats acadèmics de l'alumnat.

Els projectes de formació vinculats als centres educatius han de constatar la seva validesa per millorar la formació i la seva incidència en la pràctica docent i en la gestió dels centres. Perquè això sigui possible, en el disseny dels projectes formatius s'ha d'incorporar la pràctica a l'aula i el seu contrast posterior per garantir una transferència efectiva del coneixement i de la formació en la pràctica educativa, ja que és fonamental conèixer dades sobre la idoneïtat de les actuacions programades per fer-ne el seguiment i l'aplicació.

Aquesta avaluació s'ha de basar en una anàlisi dels resultats dels informes dels projectes contrastats amb evidències relacionades amb la millora de les pràctiques educatives i dels resultats del rendiment de l'alumnat. Així mateix, aquests projectes han de preveure instruments d'avaluació seleccionats en funció dels contextos educatius i de l'activitat de formació. Entre aquests hi

pot haver qüestionaris, entrevistes, observació directa externa, mitjans d'autoavaluació, valoracions de l'alumnat, valoracions entre iguals i d'altres.

D'altra banda, l'avaluació de les activitats formatives s'ha de fer també a partir de les evidències que proporcionen els indicadors establerts per a la gestió administrativa. Les dades quantitatives sobre el nombre d'accions formatives, el nombre de centres i docents participants, etc. poden aportar informació per mesurar els objectius proposats, tot i que necessitaran una interpretació i una anàlisi comparativa de les tendències que es produeixen en un temps determinat. Aquestes dades han de permetre valorar el procés i obtenir informació sobre el grau de satisfacció dels participants respecte de la formació rebuda, el grau d'assoliment dels objectius didàctics de l'activitat i l'impacte de la formació en la pràctica docent. Caldrà avançar, per això, en l'ús d'instruments d'avaluació telemàtics que facilitin obtenir resultats automàtics, juntament amb instruments més qualitius.

8. RECONeixEMENT DE LA FORMACIÓ

Actualment, el reconeixement de la formació permanent del professorat està lligat als mèrits que es necessiten en la pràctica totalitat de les convocatòries d'accés a la funció pública docent, en les dels concursos de trasllats, en les de les comissions de serveis per accedir a determinats serveis educatius o càrrecs i, a més a més, està lligat a un complement econòmic de formació, conegut com a *sexenni*.

Aquest fet, a més de provocar una considerable demanda de formació, també provoca un augment de l'oferta formativa des dels àmbits públics, privats i associatius que, en molts de casos, no s'adequa a les necessitats dels centres educatius o a les prioritats estratègiques i metodològiques del sistema educatiu. Hi ha, en ocasions, personal docent amb moltes d'hores de formació reconeguda però no sempre amb la transferència necessària d'aquesta formació a la pràctica educativa de l'aula o del centre i, per tant, amb poc impacte en l'alumnat.

Es necessita un nou marc regulatori de reconeixement i homologació de la formació del professorat realment orientat a l'acreditació de les competències professionals. Aquest marc ha d'incloure les noves modalitats formatives, així com incentius nous per al desenvolupament professional dels docents que reconeguin en bona mesura la participació en projectes d'innovació als centres

educatius, la cooperació, la creació, la socialització de recursos educatius, el lideratge, la participació activa en comunitats d'aprenentatge o xarxes professionals, la implicació en projectes europeus, la formació tutelada o mentoria, l'assessorament formatiu en els propis centres educatius, etc.

D'altra banda, excepte en les modalitats puntuals de formació, cal posar l'accent no només en la regulació dels processos de formació, cada cop menys formals i diversos, sinó en els resultats de les accions formatives i la seva aplicació real a l'aula. Aquesta nova regulació ha d'impulsar el suport del treball pròpiament docent, el reconeixement transparent i l'avaluació per a la millora continua i l'èxit educatiu.

9. MESURES PER AL DESPLEGAMENT DEL PLA

El desplegament de les línies estratègiques, les modalitats formatives i les orientacions de reordenació del sistema de formació que es preveuen en aquest Pla Quadriennal impliquen un conjunt de mesures de caràcter jurídic, administratiu i de gestió formativa que facilitin la consecució dels objectius que es plantegen. Entre d'altres, en el decurs del termini d'execució d'aquest Pla serà necessari:

- Elaborar un nou decret de regulació de l'organització de la formació permanent del professorat de les Illes Balears per adaptar l'estructura formativa a les noves línies i actualitzar les disposicions existents als canvis que s'han anat produint des del Decret 68/2001, de 18 de maig, pel qual es regula l'estructura i l'organització de la formació permanent del professorat de les Illes Balears.
- Regular un nou sistema d'organització i funcionament dels centres de professorat en substitució del que determina l'Ordre de la consellera d'Educació i Cultura de 27 de gener de 2009 per la qual es regula l'estructura i el funcionament dels centres de professorat de les Illes Balears, per tal de potenciar la funció de les assessories de formació per àmbits formatius, impulsar l'assessorament de la formació als centres educatius i millorar la coordinació entre els diferents centres de professorat.
- Modificar la normativa sobre el reconeixement de la formació per garantir que les activitats formatives tinguin ressò real en la pràctica professional i s'organitzin segons criteris de qualitat, a més de preveure el reconeixement de les noves modalitats de formació.

- Establir les condicions que han de regir les entitats col·laboradores de formació permanent del professorat.
- Convenir amb la Universitat una millor coordinació per adequar la formació inicial i la formació permanent, col·laborar en programes de formació especialitzada, en projectes d'investigació per a la innovació educativa i en l'avaluació de l'impacte de la formació en el sistema educatiu.
- Convocar programes de formació en els centres i per als centres d'acord amb les línies estratègiques de formació a partir de les iniciatives dels centres educatius.
- Establir les condicions, requisits i recursos dels projectes de millora de centres com a programa experimental que inclogui la formació dels centres en el marc de la seva autonomia.
- Proposar a l'Escola Balear d'Administració Pública plans específics de formació del professorat.
- Organitzar programes de formació especialitzada, com ara la formació per a l'acreditació de la funció directiva i la seva actualització, la formació de formadors, la formació per al professorat de formació professional i altres col·lectius específics.
- Incidir en la formació metodològica per a l'aprenentatge competencial de llengües en el marc dels projectes lingüístics dels centres.
- Fomentar l'elaboració de recursos i la pràctica metodològica per incidir en la normalització lingüística i cultural de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en l'àmbit escolar.
- Establir els instruments adients per avaluar els plans de formació.
- Convocar programes d'experiència formativa i reconèixer-la: estades en empreses, projectes europeus, projectes d'innovació i d'altres.
- Convocar els concursos públics de mèrits pertinents per ocupar places d'assessoria de formació i de direcció als centres de professorat.